

Eduskunnan hallintovaliokunta

Viite: Hallintovaliokunnan lausuntopyyntö/HE 182/2025 vp

Keskusrikospoliisin lausunto hallituksen esityksestä HE 182/2025 vp laiksi poliisilain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

1 Asia

Hallintovaliokunta on pyytänyt Keskusrikospoliisilta lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi poliisilain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 182/2025 vp). Esityksen mukaan poliisin tiedonsaanti- ja tietojen luovutussäännöksiä muutettaisiin siten, että ne mahdollistaisivat nykyistä paremmin poliisin tietojenvaihdon muiden viranomaisten kanssa muun muassa rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi. Laeissa säädettäisiin lisäksi poliisin oikeudesta luovuttaa tietoja salassapitosääntelyn estämättä sekä pyynnöstä että oma-aloitteisesti.

Keskusrikospoliisi on osallistunut Sisäministeriön työryhmätyöhön, joka on valmistellut nyt lausuttavana olevan hallitusohjelman mukaisen hallituksen esityksen. Keskusrikospoliisi pitää esitettyjä muutoksia kokonaisuudessaan kannatettavina. Nyt esitettävillä muutoksilla puututaan erityisesti käytännön toiminnassa tunnistettuihin poliisin tietojenvaihtoa koskeviin haasteisiin. Ehdotetut muutokset ovat erittäin tärkeitä poliisin toimintaedellytyksen turvaajia ja niillä tehostetaan erityisesti tietojenvaihtoa poliisin, muiden viranomaisten ja yksityisten tahojen välillä. Esityksellä pyritään osaltaan parantamaan myös hallinnollisen rikostorjunnan edellytyksiä.

2 Lausunto

2.1 Poliisin tiedonsaantioikeudet (poliisilain 4 luku ja poliisin henkilötietolaki 16 §)

Hallituksen esityksen mukaisesti poliisilain 4 luvun 3 §:n 1 momentin sääntelyä esitetään muutettavaksi siten, että poliisilla olisi oikeus jatkossa saada tietoja yksityiseltä yhteisöltä tai henkilöltä rikosten selvittämisen lisäksi *myös rikosten ennalta estämiseksi ja paljastamiseksi sekä henkeä tai terveyttä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka pidätettäväksi, vangittavaksi tai kiinniotettavaksi määrätyn etsintäkuulutetun tavoittamiseksi*. Keskusrikospoliisi pitää muutoksia kokonaisuudessaan perusteltuina ja ennen kaikkea nykyistä tulkintakäytäntöä selkeyttävinä.

Rikoksen estämistä koskevan maininnan muuttaminen rikosten ennalta estämiseksi on kannatettava muutos ja se korostaa poliisin tehtäväkentän laajuutta yksittäisten rikosten estämisestä laajempiin rikosten preventiivisiin toimiin. Keskusrikospoliisi haluaa kuitenkin nostaa tässä yhteydessä esille sen, että poliisin henkilötietolain 16 §:n 1 momentin 15 kohdassa mainitaan tiedonsaannin perusteena *rikosten estäminen*. Keskusrikospoliisi esittää myös tämän säännöksen osalta sanamuodon rikosten estäminen muuttamista rikosten ennalta estämiseksi.

Paljastamisen lisäämisellä säännökseen korjataan laissa ollut selkeä puute ja saatetaan poliisilain sääntely vastaamaan myös Tullille ja Rajavartiolaitokselle säädettyjä tiedonsaantioikeuksia. Poliisilain 4 luvun 3 §:ään tehty lisäys henkeä ja terveyttä uhkaavista vaaratilanteista mahdollistaa jatkossa poliisin tiedonhankinnan esimerkiksi vaaraa aiheuttavan tai vaarassa olevan henkilön/henkilöiden henkilöllisyyden selvittämiseksi. Muutostyöstä on pidettävä perusteltuna yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden kannalta. Samoin kannatettavana on pidettävä 2 momentin muutosta, jolla selkeytetään poliisin oikeutta saada tietoja sähköisen viestinnän käyttäjän (luonnollinen henkilö) tai tilaajan (oikeushenkilö) tunnistamiseksi. Kuten hallituksen esityksessä todetaan, 2 momenttiin ehdotettujen muutosten taustalla on toimintaympäristön muutokset, erityisesti yhteiskunnan digitalisaatio ja siihen liittyvä teknologinen kehitys. Käytännön toiminnassa on havaittu, ettei nykyinen sääntely enää kaikilta osin vastaa käytännön tarpeisiin. Ilman mahdollisuutta tunnistaa rikoksiin keskeisesti liittyvien viestintäpalveluiden käyttäjiä ja tilaajia, ei poliisilla ole todellista mahdollisuutta selvittää tietoverkkoympäristössä tehtyjä taikka niitä hyväksikäyttäen tehtyjä rikoksia. Sääntelyn selkeyttämistä on pidettävä siten rikostorjunnan näkökulmasta merkittävänä.

Poliisilain 4 lukuun esitetään uutta 5 §:ää, jossa säädettäisiin poliisin oikeudesta saada tietoja sosiaali- ja terveydenhuollosta. Tätäkin uudistusta pidetään kokonaisuudessaan kannatettavana ja silläkin vastataan käytännön toiminnassa esille tulleisiin haasteisiin. Esityksellä olisi vaikutuksia myös yhteiskunnan kokonaisresurssien kustannustehokkaan käyttöön. Jatkossa poliisi, muut viranomaiset ja vapaaehtoiset eivät joutuisi sitomaan etsintätoimenpiteisiin merkittäviä resursseja, jos henkilön tiedetään olevan turvassa esimerkiksi sairaalassa.

Keskusrikospoliisi pitää tärkeänä, että poliisin henkilötietolaissa tai muussa lainsäädännössä varmistettaisiin jatkossa poliisin oikeus saada eri valvontaviranomaisilta tietoja tehdyistä valvontahavainnoista, kun poliisille luovutettujen tietojen käsittelytarkoituksena on rikosten ennalta estäminen ja paljastaminen. Samalla tulisi arvioida, missä määrin tällaisen sääntelyn tulisi olla velvoittavaa. Erityisesti huomiota kiinnitetään poliisin puutteellisiin oikeuksiin saada verottajan tai harmaan talouden selvitysyksikön tietoja rikosten ennalta estämiseksi ja paljastamiseksi ilman rikosolettamaa. Myös ympäristöviranomaisten tiedot ympäristövelvoitteiden laiminlyönneistä ovat merkittäviä tiedonlähteitä vakavien ympäristörikosten ennalta estämisessä ja paljastamisessa. Vastaavasti tulisi mahdollistaa viestinnän välitystietojen luovuttaminen keskeisten kyberturvallisuusviranomaisten välillä vakavissa rikosperusteisissa kyberuhkatilanteissa. Edelleen on tunnistettu myös tarve rikosrekisteritietojen käyttämiseksi rikosten estämiseksi ja paljastamiseksi.

2.2 Poliisin oikeus tietojen luovuttamiseen (poliisilain 7 luku)

Poliisilain 7 lukua esitetään muutettavaksi siten, että siinä säädettäisiin nykyistä selkeämmin poliisilla olevien salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta. Jatkossa laista kävisi nimenomaisesti ilmi poliisin oikeus salassapitosäännösten estämättä luovuttaa tietoja sekä pyynnöstä että oma-aloitteisesti. Lisäksi salassa pidettäviä tietoja voitaisiin luovuttaa viranomaisten ja julkista tehtävää hoitavan yhteisön lisäksi myös yksityisille tahoille laissa säädettyin edellytyksin. Poliisilakiin ehdotetaan lisättäväksi myös nimenomainen säännös

tietojen luovuttamisesta kriittiseen infrastruktuuriin liittyville toimijoille. Keskusrikospoliisi pitää muutoksia kokonaisuudessaan kannatettavina.

Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan esitetyillä muutoksilla vähennetään nykyiseen sääntelyyn liittyviä tulkinnallisia epäselvyyksiä, mikä on ollut omiaan heikentämään viranomaisten tiedonvaihtoon liittyvää yhteistyötä. Selkeämmän sääntelyn myötä poliisilla on jatkossa paremmat edellytykset toteuttaa erityisesti rikostorjuntaa ja toimia yhteistyössä eri tahojen kanssa yhteiskunnan turvallisuuden ylläpitämiseksi. Muutoksilla tuetaan myös hallinnollisen rikostorjunnan tavoitteita, mikä on yksi keskeisistä järjestäytyneen rikollisuuden torjuntakeinoista. Erityisesti oma-aloitteisen tiedonluovutuksen sääntelyä pidetään tervetulleena muutoksena. Nykyinen epäselvä tilanne on johtanut jopa virkarikossyytteisiin yksittäisten virkamiesten osalta, mitä ei ole missään nimessä pidettävä tyydyttävänä.

Keskusrikospoliisi pitää poliisilain 7 luvun 2 §:n uutta ehdotettua 3 momenttia tietojen luovuttamisesta kriittisen infrastruktuuriin liittyville kriittisille toimijoille erittäin kannatettavana muutoksena. Tiedonluovutuskynnys olisi 3 momentin perusteella tapahtuvassa tiedonluovutuksessa matalammalla ("tarpeen"). Tätä on muuttuneessa turvallisuusympäristössä pidettävä hallituksen esityksessä esitetyllä tavalla perusteltuna. Keskusrikospoliisi tuo tässä yhteydessä kuitenkin esille, että tiedonluovutusoikeuden ohella yhtä tärkeää on, että poliisin tiedonsaantioikeudet vastaavasti olisivat ajantasaiset. Kehitettävää on tunnistettu erityisesti kyberturvallisuusviranomaisten välisessä tiedonvaihdoissa edellä kuvatusti.

2.3 Rajavartiolaitosta, Tullia ja Maahanmuuttovirastoa koskevat muutokset

Keskusrikospoliisi kannattaa esitettäviä muutoksia, koska muutokset täydentävät poliisilain ja poliisin henkilötietolain muutoksia. Muutokset parantavat viranomaisten välistä tiedonvaihtoa ja vaikuttavat myönteisellä tavalla viranomaisten välillä tehtävään yhteistyöhön.

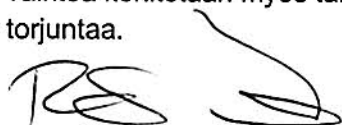
Henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain 13 §:ään esitetään tehtäväksi etsintäkuulutuksia ja etsintäkuulutettuja henkilöitä koskevat Maahanmuuttoviraston ja poliisin välisen tiedonvaihdon edellyttämät muutokset. Muutoksia on pidettävä kannatettavina. Esityksessä velvollisuus tehdä ilmoitus poliisille etsintäkuulutetuista henkilöistä koskee ainoastaan *henkilön kiinniottamiseksi, pidättämiseksi tai vangitsemiseksi* tehtyjä etsintäkuulutuksia. Keskusrikospoliisi haluaa tuoda esille, että tiedonvaihto olisi kuitenkin tärkeää myös, jos Suomessa tavataan Maahanmuuttoviraston toimesta muusta syystä etsintäkuulutettu henkilö. Muusta syystä etsintäkuulutettuja henkilö koskevia tietoja (esim. tieto henkilön saapumisesta Suomeen) voidaan tarvita kyseisen henkilön aiheuttaman vakavan uhan tai muiden valtion sisäiseen tai ulkoiseen turvallisuuteen kohdistuvien vakavien uhkien ennalta estämiseen. Velvollisuus tiedonluovutukseen olisi ulotettava koskemaan myös näitä tilanteita.

Tiedonsaantioikeuden ulkopuolelle on myös jätetty pelkästään omaisuuteen kohdistuvat etsintäkuulutukset. Esimerkiksi varastetuksi ilmoitettu passi saattaa löytyä Maahanmuuttoviraston toiminnan yhteydessä, sillä henkilöllisyyden varmistaminen on oleellinen osa maahantuloa ja oleskelua koskevien lupa-asioiden prosessia. Maahanmuuttovirastolla

tulisi olla oikeus ilmoittaa etsintäkuulutetun passin löytymisestä toimivaltaiselle viranomaiselle (poliisille) oma-aloitteisesti, jotta se voisi takavarikoida asiakirjan.

2.4 Lopuksi

Tällä hetkellä on käynnissä järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskeva lainsäädäntöhanke, jossa keskiössä on valmistella säännöksiä muun muassa tiedonvaihdesta järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi. Keskusrikospoliisi pitää erinomaisena, että tiedonvaihtoa kehitetään myös tältä osin. Lakihanke on oleellinen osa poliisin hallinnollista rikos-
torjuntaa.

Robin Lardot,

Keskusrikospoliisin päällikkö

Poliisineuvos

Heidi Björk,

Rikostarkastaja

Automaattisesti päivittyvä allekirjoitusfraasi. Älä poista tätä kenttää, jos allekirjoitat asiakirjan sähköisesti.